

”I Lund kom Lunds stads arbetsanskaffningsbyrå till i 1905. En marsdag 1908 började jag min tjänst på den byrån. Där hade jag bara en pulpet emellan mig och den minnesvarda mötesplatsen för arbetare och arbetsgivare. Min delaktighet i deras uppgörelser kom att bestamma hela min livinställning, och jag fick blicka in i dolda sociala sammanhang av betydelse för både Lund och häraderna.

Varje vår, när vipan på nytt spelar i Kungsmarken och lärkan drillar över Skingatorn, lever jag om den brytningstiden: händelser ur det förgångna anmäler sig och forsvunna gestalter sorlar omkring pulpeten. Pulpeten är borta, Arbetsförmedlingen gäller numera som betydligt finare institution, den har eget bus och rymmes ej mer i den forna Akademiska föreningen vid Råbygatan. Mina hågkomster hör början och genombrottet till.

Från det lilla ljustomma kontoret i hornhuset kunde jag dag för dag följa årets gång över lundaslätten. Ty därinne blev man väl bekant med människorna, som gav och tog arbete därute. Arbetsmarknaden hade en av sina små torgplatser under vårt tak. Mitt i all rörelse och växling var jag där tilldelad en fast plattform och en position rik på grannliga uppgifter för en växande yngling. Jag hade varje dag intressanta människor omkring mig, och sysslan var inte så litet spännande.

Urgammal ordning bjöd, att en husbonde under hand skaffade sig en ny tjänare och att en arbetsfri tjänare utan mellanhand sökte sig fram till en ledig tjänst. Att ett kontor i stan behövde blanda sig i en så personlig angelägenhet, möttes av en naturlig misstro. De privata fastekontorens slarv och förseelser ökade i hög grad misstanksamheten.

Våra regelbundna rapporter visade med siffror att misstron och tveksamheten långsamt men tydligt gav med sig. Vi hade fast lön för vårt arbete, och förmedlingen var kostnadsfri. För många var det en fullständigt obegriplig ordning. Men de måste till varje hederligt pris upplysas och övertygas.

Föreståndaren hade ett allvarligt ansikte, ett gott hjärta och en het lever. En frusen formiddag, när kaminen gav munter och ljus värme åt alla som kom, knackade en belåten lantbrukare på dörren. Han ville bara tacka för en bra dräng, som vi visat till honom.

— Vad kostar det? frågar han vänligt.

— Ingenting, svarar föreståndaren lugnt men en smula kyligare.

— Ja, men jag vill göra rätt för mig, säger mannen allvarligt och letar upp en femma i sin plånbok.

— Vi tar inte emot några pengar här, säger min formän med tydligt stigande blodtryck. — Lägga tillbaka pengarna!

— Nä, det gör jag visst inte, påstår mannen orubbligt och skjuter fram sedeln på pulpeten.

Ögonblicket var spännande.

— Undan med pengarna! ryter chefen och förlorar under sin häftiga beslutsamhet stämmans balans.

— Tag tillbaka er femma, annars åker den i spisen!

— Nämen gör den ej, svarar mannen med förvåning i rösten.

— Gör den inte? ropar hans överman och rycker till sig sedeln. I rasande fart är han borta vid kaminen, öppnar luckan och låter lågorna vällustigt förtära värdepapperet. Självt höll jag på att skrika högt, och aldrig blir jag kvitt ögonens förfäran i lantbrukarens blodlösa ansikte.

Tyst gick han sin väg. Någon tid efter sporde vi, att han var svåger till stans störste ”fästeman”. Tänk,

om denne kunnat styrka, att vi tog mutor på den offentliga arbetsförmedlingen! For oss var det lyckligare, att han fick sin svågers säregna brännoffer att mässa om. ”

Ur Olsson, Nils Ludvig, *Vid stadsgränsen*. 1945